

Geliş / Received : 14.11.2023
Kabul / Accepted : 29.12.2023
Yayın / Published : 30.12.2023

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ PROGRAMI ANLAMA KAZANIMLARININ BARRETT TAKSONOMİSİ'NE GÖRE İNCELENMESİ*

Examination Of The Outcomes Of Teaching Turkish As A Foreign Language Program According To Barrett Taxonomy

İZZET KOYUNCU**

DENİZ MELANLİOĞLU***

Öz

Yabancı bir dil öğrenmenin tarih boyunca bir ihtiyaç olarak algılandığı söylenebilir. Son dönemlerde Türkçeye duyulan ilgi de bu algının bir sonucu şeklinde yorumlanabilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bölgesel ve dünya çapındaki konumu giderek güçlendiğinde Türkçe öğrenme ihtiyacı giderek artış göstermektedir. Söz konusu ihtiyaca cevap verme noktasında alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların çalışmaları dikkat çekmektedir. Bu açıdan bakıldığından yabancı dil olarak Türkçe öğretimi uygulamalarında standartlaşmayı sağlayan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı önem arz etmektedir. Bahsi geçen program K12 düzeyinde dört temel dil becerisine yönelik kazanımlar, temalar, tema bazlı söz varlığı ve dil yapılarını içeren izlenceler sunmaktadır. Öğrencilerin kazanımları gerçekleştirmeye düzeyinin belirlenmesine ilişkin de ölçme değerlendirme çalışmalarının nasıl yürütülmesi gerektiğine dair açıklamalar, bu temel kaynakta yer almaktadır. Öğrencilerin kazanımlara ulaşma durumunun değerlendirilmesinde farklı taksonomilerden de faydalansılabilir. Programda belirtilen kazanımların taksonomik sınıflaması, öğrencilerin Türkçe öğrenirken nasıl bir süreç izlediğini gözlemlemek açısından değerli bulunmaktadır. Bu bağlamda araştırma; Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda her bir dil düzeyi (A1, A2, B1, B2, C1) için ifade edilen anlama (dinleme ve okuma) kazanımlarını, bilişelin yanı sıra duyuşsal boyutu da önceleyen Barrett Taksonomisi'ne göre incelenme ve

* Bu araştırma Prof. Dr. Deniz Melanlioğlu danışmanlığında yürütülen "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı Anlama Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'ne Göre İncelenmesi" başlıklı tezden üretilmiştir.

Atıf/Alıntı: Koyuncu, Melanlioğlu, "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı Anlama Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'ne Göre İncelenmesi = Examination Of The Outcomes Of Teaching Turkish As A Foreign Language Program According To Barrett Taxonomy", Edebiyat Bilimleri 5, (Aralık/December 2023), 71-91 <https://doi.org/10.5281/zenodo.10447393>

İntihal Taraması: Bu makale intihal taramasından geçirildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkeler uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

** Türkçe Öğretmeni, Türkiye Maarif Vakfı (Somali), ORCID No: 0000-0001-8637-4473, fbizzetkoyuncu@gmail.com

*** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dilbilimi Bölümü, ORCID No: 0000-0002-3663-0894, deniz.melanlioglu@istanbul.edu.tr

sınıflandırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada anlama (okuma ve dinleme) kazanımlarının Barett Taksonomisi'nin basamaklarına eşit olarak dağılmadığı ve üst düzey basamakların kazanımlarda genel olarak yer almazı tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar, ilgili literatürle karşılaştırılmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, Barrett Taksonomisi, okuma becerisi, dinleme becerisi.

Abstract

It can be said that learning a foreign language has been perceived as a need throughout history. The recent interest in Turkish can be interpreted as a result of this perception. As the regional and global position of the Republic of Turkey is getting stronger, the need to learn Turkish is increasing. At the point of responding to this need, the work of institutions and organizations operating in the field attracts attention. From this point of view, the Teaching Turkish as a Foreign Language Program, which provides standardization in the practices of teaching Turkish as a foreign language, is important. The aforementioned program offers syllabi including achievements, themes, theme-based vocabulary and language structures for four basic language skills at K12 level. Explanations on how assessment and evaluation activities should be carried out to determine the level of learners' achievement of the objectives are included in this basic source. Different taxonomies can also be utilized in assessing learners' achievement of the objectives. The taxonomic classification of the objectives stated in the program is valuable in terms of observing how the learners follow a process while learning Turkish. In this context, the research aims to examine and classify the comprehension (listening and reading) outcomes expressed for each language level (A1, A2, B1, B2, C1) in the Turkish as a Foreign Language Teaching Program according to the Barett Taxonomy, which prioritizes the affective dimension as well as the cognitive one. For this purpose, document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. In the study, it was determined that comprehension (reading and listening) outcomes were not evenly distributed among the steps of the Barett Taxonomy and that higher level steps were not generally included in the outcomes. The results of the study were compared with the relevant literature and some suggestions were made.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Teaching Turkish as a Foreign Language the Program, Barrett Taxonomy, reading skills, listening skills.

Giriş

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi süreci; belirli bir hedef kitleye, kendi kuralları çerçevesinde, belirli bir zaman diliminde kuramsal ve uygulamalı olarak kazandırılması gereken bir beceriler manzumesi şeklinde değerlendirilebilir (Balçı, 2017, s. 17). Bu manzumede öğrencilerin hedef dili öğrenmesine kaynaklık eden temel materyal öğretim setleri ve bu setlerde yer alan metinlerdir (Melanlioğlu, 2017, s. 114). Metin "Birbirini izleyen sıralı ve anlamlı bütünlər oluşturan, karşısındaki kişiye bir mesaj iletən, yazılı ya da sözlü, iletişime yönelik, anlam bakımından bir bütünlük taşıyan dilsel bir ürün." şeklinde tanımlanmaktadır (Pilav ve Oğuz, 2013). Öğretim sürecinde yer verilecek metinlerin hedef

kitlenin dil düzeyine, gelişimsel özelliğine, ilgi ve ihtiyacına uygun olması önemlidir. Ancak bu şekilde öğrenicilerin süreçte okudukları/dinledikleri metinle iletişim kurabilmeleri mümkün görünmektedir. Öğreniciler, metindeki içeriği dinleme ve okuma becerileri vasıtıyla girdiye dönüştürmektedir. Bu anlamda anlama becerileri olarak nitelenen dinleme ve okuma, Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin hedef dile ilişkin bilgi ve becerileri edinmesine temel teşkil etmektedir. Öğrencilerin kendilerini konuşarak ve yazarak etkili bir şekilde ifade etmeleri için dinleme ve okuma yoluyla edindikleri sözvarlığı ve dil yapılarının kalıcılığını sağlanması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığından öğrencilerin ne tür metin içeriğiyle karşılaşacağı, bu metinlerdeki sözvarlığı ve dil yapıları unsurlarının neler olacağı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda ifade edilmektedir (TMV, 2020). Programda K12 düzeyinde ölçme değerlendirme uygulamalarının nasıl yapılması gerektiğine ilişkin esaslara da yer verilmektedir (Balci ve Melanlioğlu, 2020). Öğrencilerin metin vasıtıyla ulaşması hedeflenen kazanımları edinme durumunu belirlemeye farklı taksonomilerden yararlanılabilir. Bloom, Barett gibi taksonomilerin sıkılıkla tercih edildiği anlaşılmaktadır. Emre (2020) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'ndaki anlama kazanımlarını Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelemiş ve kazanımları söz konusu taksonominin basamaklarına göre tasnif etmiştir; sonuça programda üstbilişsel bilgiye ait fazla kazanım bulunmadığını saptamıştır. Koyuncu (2021) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda belirtilen A1 ve A2 seviyesindeki dinleme kazanımlarını Barett Taksonomisi odağında ele almış ve temel düzeydeki dinleme kazanımlarının taksonominin üst basamaklarını karşılamadığı sonucuna ulaşmış ve bu sonucun A düzeyinin içeriğiyle ilgili olduğunu vurgulamıştır. Bozkırlı ve Cömert Bayrak (2023) yurt dışında yapılan merkezî bir Türkçe sınavında sorulan soruların Barrett Taksonomisi'ndeki basamakları karşılama durumunu değerlendirme ve bazı basamaklarla ilişkilendirilebilecek soru sayısının sınırlı olduğunu belirlemiştir. Sallabaş (2023) ise öğretim setinde yer alan metin altı sorularını Barrett Taksonomisi'ne göre ele almış ve bu soruların taksonominin belirli basamaklarında yoğunlaştiği sonucuna ulaşmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde anlama becerisine yönelik ölçme ve değerlendirme çalışmalarında Barrett Taksonomisi'ne odaklanan çalışmaların nicelik ve nitelik bakımından artış göstermesi dikkat çekmektedir. Bu durumun temel nedeninin ilgili taksonominin bilişsel boyutla birlikte duyuşsal boyutu da öncelemesi olduğu düşünülmektedir.

Barrett Taksonomisi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde öğrencinin ne oranda girdiye maruz bırakıldığından belirlenmesinde ölçme değerlendirme çalışmaları işe koşulmaktadır. Anlama becerilerine ilişkin ölçme değerlendirme faaliyetlerinde genellikle açık uçlu sorular kullanılmaktadır. Bu soruların programda yer alan kazanımlarla ilişkilendirilerek taksonomik hazırlanmasına özen gösterilmektedir. Taksonomi özel bir sınıflandırma yaklaşımıdır; sınıflandırmada kategoriler bir boyutta sıralanır (Anderson vd., 2018, s. 7). Alanda yaygın kullanılan taksonomilerin başında bilişsel boyutu ön plana çıkarılan Bloom gelmektedir. Bilişsel boyutun ölçme değerlendirme çalışmalarında tek başına yeterli

olmadığını düşünenler, öğrencilerin duyuşsal boyutla ilişkilendirdiği ölçme değerlendirmeye içeriğiyle de karşılaşması gerektiğine inanmaktadır. Söz konusu ihtiyaç doğrultusunda duyuşsal gelişimi önceleyen Barrett Taksonomisi son yıllarda yaygın bir kullanım alanına ulaşmıştır, denilebilir.

Barrett Taksonomisi, bilişsel ve duyuşsal becerileri kapsayan beş ana basamaktan oluşmaktadır. Taksonomi içinde her ana basamak kendi içinde alt basamaklara ayrılmaktadır. Barrett Taksonomisi'nin geliştirilme sürecinde Bloom (1956), Guilford (1958), Sanders (1966), Letton (1958) ve Guszak'ın (1965, 1967) çalışmalarından yararlanılmıştır (akt. Yıldırım, 2012, s. 2). Bahsedilen bu taksonomiler haricinde alanda sınıflandırma, tasnif etme ve soru sorma üzerine farklı taksonomilerinde varlığı bilinmektedir. Barrett Taksonomisi'nin geliştirilme sürecinde okuduğunu anlama becerisi *basit anlama, yeniden organize etme, derinlemesine anlama (çıkarimsal anlama), değerlendirme ve memnuniyet/tepki* olmak üzere beş farklı kategoriye ayrılmaktadır. Her bir kategoride Barrett tarafından belirli görevlerle ilgili örnekler sunulmakta ve öğretmenlerin kullanabileceği amaçlar (yeterlilik alanları) sıralanmaktadır (Clymer, 1968; Pearson, 2009). Barrett Taksonomisi'ne anlamanın bilişsel ve duyuşsal boyutları ana ve alt basamaklarıyla birlikte Tablo 1'de sunulmaktadır (Yıldırım, 2012, s. 46-56).

Tablo 1: Barrett Taksonomisi'ne Göre Okuduğunu Anlamanın Bilişsel ve Duyuşsal Boyutları

<i>Basit Anlama (Bilişsel)</i>	
<i>Fark etme</i>	<i>Hatırlama</i>
• Detayları fark etme	• Detayları hatırlama
• Ana fikirleri fark etme	• Ana fikirleri hatırlama
• Olayların sırasını fark etme	• Olayların sırasını hatırlama
• Karşılaştırmaları fark etme	• Neden-sonuç ilişkilerini hatırlama
• Neden-sonuç ilişkilerini fark etme	• Benzerlikleri ve farklılıklar hatırlama
• Karakterlerin davranışlarını fark etme	• Karakterlerin davranışlarını fark etme
<i>Yeniden Organize Etme (Bilişsel)</i>	
• Sınıflandırma	
• Ana hatlarını belirleme	
• Özettekleme	
• Sentezleme	
<i>Derinlemesine Anlama/ Çıkarimsal Anlama (Bilişsel)</i>	
• Metni destekleyici detaylara yönelik çıkarımda bulunma	
• Ana fikre yönelik çıkarımda bulunma	
• Olayların veya eylemlerin sırasına yönelik çıkarımda bulunma	
• Karşılaştırmalarla yönelik çıkarımda bulunma	
• Neden sonuç ilişkilerine yönelik çıkarımda bulunma	
• Karakter davranışlarına yönelik çıkarımda bulunma	
• Sonuçları tahmin etme	
• Yazارın kullandığı mecazi dile yönelik çıkarımda bulunma	
<i>Değerlendirme (Bilişsel)</i>	

- Hayal ve gerçeği değerlendirmeye
- Gerçekleri, fikirleri ve inançları değerlendirmeye
- Yeterliği ve geçerliği değerlendirmeye
- Uygunluğu değerlendirmeye
- Metnin değerini, ilgi çekiciliğini ve kabul edilebilirliğini değerlendirmeye

Memnuniyet (Duyusal)

- İçeriğe yönelik duygusal tepki
- Karakterler veya olaylara yönelik tepkiler
- Yazارın kullandığı dile yönelik tepkiler
- Betimleme

Tablo 1 incelendiğinde taksonomide yer alan ilk dört ana basamağın bilişsel boyutta, son basamak olan memnuniyet/tepki basamağının ise duyuşsal boyutla ilişkili görülmektedir. Tablodan hareketle duyuşsal boyutun taksonomide en üst seviyede yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda Barrett Taksonomisi'nin bilişsel boyutun yanı sıra duyuşsal boyuta önem verdiği göstermektedir. Yine tablo incelendiğinde birinci basamak olan basit anlama basamağının kendi içinde fark etme ve hatırlama olmak üzere iki başlığa ayrıldığı görülmektedir. Bu durum basit seviyedeki anlamanın iki farklı aşamada gerçekleşebileceğini işaret etmektedir. Taksonominin alt basamaklarında ise bilişsel ve duyuşsal boyutlarda farklı görevlerin yer aldığı anlaşılmaktadır. Barrett Taksonomisi'nin 5 ana basamak ve 33 alt basamaktanoluştuğu Tablo 1'den hareketle söylenebilmektedir. Barrett Taksonomisi, alanyazında genellikle okuduğunu anlama üzerine bir taksonomi olarak yer almaktadır. Dinlemenin de bir anlama becerisi olduğu düşünüldüğünde söz konusu taksonominin dinlediğini anlama için de kullanılabileceğine inanılmaktadır. Barrett Taksonomisi üzerine ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yapılan araştırmaların son yıllarda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır (Yıldırım, 2012; Kaldırım, 2020; Çakmakçı, 2020; Koyuncu, 2021; Yüceer, 2022). Bu bağlamdan hareketle araştımanın amacı, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda yer alan okuma ve dinleme/izleme kazanımlarını, bilişsel boyutla birlikte duyuşsal boyutu da ele alan Barrett Taksonomisi'ne göre incelemek ve bu kazanımların taksonomide hangi ana ve alt basamağa denk geldiğini tespit etmektir. Yabancılara Türkçe öğretiminde standartın sağlanması adına önemli bir kaynak olan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı üzerine yapılan çalışmaların alan için önem arz ettiğini ifade edilebilir.

77

Yöntem

Araştımanın Modeli

Araştırmada Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda yer alan anlama (dinleme ve okuma) kazanımlarının Barrett Taksonomisi'ne göre incelenip sınıflandırılması amaçlandığı için nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştımanın veri setini oluşturan birincil ve ikincil kaynak olmak üzere çeşitli dokümanların elde edilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir (Özkan, 2021, s. 2). Bu çalışmada programda yer alan dinleme ve

okuma kazanımları, ilgili taksonominin basamaklarına göre incelendiği için bu yöntem tercih edilmiştir.

Veri Kaynağı

Çalışmada ana doküman olarak Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı kullanılmıştır. İçerikte ise programın her bir dil seviyesi için belirttiği dinleme becerisi ve okuma becerisine ait kazanımlar ele alınmıştır. Programda 263 tane dinleme/ izleme, 305 tane okuma olmak üzere toplam 568 adet anlama kazanımı veri kaynağını oluşturmaktadır. Ele alınan anlama kazanımları, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda yer alan kazanımların %43,12'sini teşkil etmektedir.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, betimsel analizle çözümlenmiştir. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'ndaki anlama kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin hangi basamağını karşıladığı belirlendikten sonra ilgili kazanım eşleşen basamaktaki alt basamaklarla ilişkilendirilmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan tasnifin doğruluğu için alan uzmanlarının görüşüne başvurulmuş, kazanımlar tek tek incelenerek birlikte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda kazanımlara ilişkin tasnife son hâli verilmiştir. Tasnifi yapılan kazanımlar için tekrar üç alan uzmanından görüş alınmış ve verilen döntüler sonrasında nihai sonuçlar elde edilmiş ve çıkan sonuçlar bulgular kısmında tablo hâline getirilmiştir.

78

Bulgular

Bu araştırmada Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı okuma ve dinleme/ izleme kazanımları Barrett Taksonomisi'ne göre incelenmiş ardından ilgili kazanımlar, taksonominin ana ve alt basamaklarına göre sınıflandırılarak tasnif edilmiştir. Tasnif edilen anlama kazanımları dil seviyelerine göre tablolar şeklinde sunulmuştur. Tablolarda hangi ana ve alt basamakta kaç kazanım olduğu ve bunun yüzdelik dağılımı gösterilmiştir. Her beceriden sonra o becerideki bütün kazanımların taksonomiye göre sayısal ve oransal dağılımını gösteren toplu tablolar hazırlanmıştır. Bu tablolardan hareketle o beceriye ait genel durum değerlendirilmesi yapılmıştır.

1. Dinleme/ İzleme Becerisi Kazanımlarına Yönelik Bulgular

Programda toplam 263 adet dinleme/izleme becerisine ait kazanım yer almaktadır. Seviyelere göre kazanım dağılımına bakıldığından A1 seviyesinde 46, A2'de 63, B1 düzeyinde 64, B2 seviyesinde 46 ve C1'de 44 adet kazanım bulunmaktadır. Aşağıda yer verilen tablolarda dil düzeylerine göre dinleme kazanımlarının taksonominin hangi basamağında yer aldığı gösterilmiştir. A1 düzeyi dinleme/ izleme becerisi kazanımlarına yönelik ulaşılan bulgular Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı A1 Düzeyi Dinleme/ İzleme Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	38	83	Detayları Fark Etme	22	58
			Olayların Sırasını Fark Etme	2	5
			Karşılaştırmaları Fark Etme	1	3
			Detayları Hatırlama	12	31
			Neden-Sonuç İlişkilerini Hatırlama	1	3
Yeniden Organize Etme	0	0	-	-	-
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	3	6	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	33.3
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	33.3
			Karakter Davranışlarına Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	33.3
Değerlendirme	0	0	-	-	-
Tepki	0	0			-
Uygulanabilir Değil	5	11	-	-	-
Toplam	46	100			

79

Tablo 2'ye göre dinleme/izleme kazanımlarının %83 oranında basit anlama basamağında yer almaktadır. Bu basamaktaki kazanımlarda kendi içinde detayları fark etme ve detayları hatırlama alt basamağında yoğunlaşmaktadır. Basit anlama basamağını %6 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağı takip etmektedir. Bu basamaktaki kazanımların ise kendi içinde alt basamaklara eşit oranda dağıldığı görülmektedir. Bazı dinleme kazanımlarının ise taksonominin hiçbir basamağına uygun olmadığı anlaşılmıştır. Bu kazanımların oranı %11 olarak hesaplanmış ve tablodada "uygulanabilir değil" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca yeniden organize etme, değerlendirme ve tepki basamağında kazanım bulunmamaktadır. Tablodan hareketle A1 seviyesi dinleme/ izleme kazanımlarının 38 adet ile basit anlama basamağında daha çok yer aldığı görülmektedir. Seviyeye ait 5 adet kazanım ise Barrett Taksonomisi'nin hiçbir basamağında yer almamaktadır. Hedef dile ilk adım olan A1 seviyesi düşünüldüğünde bu dağılımin normal olduğu söylenebilir.

A2 düzeyi dinleme/ izleme becerisine ilişkin kazanımlara yönelik ulaşılan bulgular Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı A2 Düzeyi Dinleme/ İzleme Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	49	78	Detayları Fark Etme	31	63
			Olayların Sırasını Fark Etme	7	14
			Karşılaştırmaları Fark Etme	1	2
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	1	2
			Detayları Hatırlama	9	19
Yeniden Organize Etme	1	1	Sınıflandırma	1	100
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	7	11	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	4	58
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	14
			Karşılaştırmala Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	14
			Karakter Davranışlarına Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	14
Değerlendirme	1	2	Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	1	100
Tepki	0	0	-	-	-
Uygulanabilir Değil	5	8	-	-	-
Toplam	63	100			

Tablo 3'e bakıldığında programın A2 seviyesinde 63 adet dinleme/ izleme kazanımı yer almaktadır. Kazanımların Barrett Taksonomisi'ne göre %78 oranında basit anlamada yoğunlaşlığı görülmektedir. Bu basamaktaki kazanımlarda kendi içinde detayları fark etme basamağında yığıldığı gözlemlenmektedir. Bu alt basamağı detayları hatırlama ve olayların sırasını fark etme takip etmektedir. Basit anlama basamağını %11 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama izlemektedir. Bu basamaktaki kazanımlar ise kendi içinde %58 ile metni destekleyici detaylara yönelik çıkarımda bulunma alt basamağında yer almaktadır. Ayrıca A2 seviyesi dinleme/ izleme kazanımlarında yeniden organize etme ve değerlendirme basamağında birer adet kazanım bulunmaktadır. Bazı dinleme kazanımlarının ise taksonominin hiçbir basamağına uygun değildir (%8). Tepki" basamağında ise A2 kazanımına rastlanmamaktadır.

B1 düzeyi dinleme/ izleme becerisine ilişkin kazanımlardan elde edilen bulgular Tablo 4'ye gösterilmektedir.

Tablo 4: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı B1 Düzeyi Dinleme/ İzleme Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	40	64	Detayları Fark Etme	25	62.5
			Ana Fikirleri Fark Etme	1	2.5
			Olayların Sırasını Fark Etme	9	22.5
			Karşılaştırmaları Fark Etme	1	2.5
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	1	2.5
			Detayları Hatırlama	3	7.5
Yeniden Organize Etme	3	5	Sınıflandırma	2	67
			Özetleme	1	33
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	11	17	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	5	45.5
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	5	45.5
			Yazarın Kullandığı Mecazi Dile Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	9
Değerlendirme	4	6	Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	3	75
			Yeterliği ve Geçerliği Değerlendirme	1	25
Tepki	0	0	-	-	-
Uygulanabilir Değil	6	8	-	-	-
Toplam	64	100			

Tablo 4 incelendiğinde programın B1 seviyesinde 64 adet dinleme/ izleme kazanımı yer almaktadır. Kazanımların %64 oranında basit anlamada yiğildiği görülmektedir. Bu basamaktaki kazanımlarda kendi içinde detayları fark etme basamağında yoğunlaştiği anlaşılmaktadır. Bu alt basamağı olayların sırasını fark etme ve detayları hatırlama takip etmektedir. Basit anlamadan sonra %17 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağıyla ilişkili kazanımların varlığı dikkat çekmektedir. Ek olarak B1 seviyesi dinleme/ izleme kazanımlarında yeniden organize etme basamağında 3, değerlendirmede 4 adet kazanım bulunmaktadır. Bazı dinleme kazanımlarının ise taksonominin hiçbir basamağına uygun olmadığı görülmüştür (%8).

B2 düzeyi dinleme/ izleme becerisi kazanımlarına yönelik bulgular Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı B2 Düzeyi Dinleme/ İzleme Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	19	41	Detayları Fark Etme	9	48
			Ana Fikirleri Fark Etme	1	5
			Olayların Sırasını Fark Etme	6	32
			Karşılaştırmaları Fark Etme	1	5
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	1	5
			Detayları Hatırlama	1	5
Yeniden Organize Etme	3	7	Sınıflandırma	2	67
			Özetleme	1	33
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	13	28	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	7	54
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	5	38
			Yazarın Kullandığı Mecazi Dile Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	8
Değerlendirme	4	9	Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	3	75
			Yeterliği ve Geçerliği Değerlendirme	1	25
Tepki	0		-	-	-
Uygulanabilir Değil	7	15	-	-	-
Toplam	46	100			

82

Tablo 5'te programın B2 seviyesinde 46 adet dinleme/ izleme kazanımının bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu düzeyde kazanımların %41 ile basit anlama basamağına ait olduğu gözlemlenmektedir. Bu basamaktaki kazanımlar kendi içinde detayları fark etme ve olayların sırasını fark etmede yığılmaktadır. Basit anlamayı %28 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağı takip etmektedir. Bu basamaktaki kazanımlar ise kendi içinde büyük çoğunlukla metni destekleyici detaylara yönelik çıkarımda bulunma ve ana fikre yönelik çıkarımda bulunma alt basamaklarında yer almaktadır. B2 seviyesi dinleme/ izleme kazanımları içinde, B1'de olduğu gibi, yeniden organize etme basamağında 3, değerlendirmede 4 adet kazanım yer almaktadır. Bazı dinleme/izleme kazanımları ise taksonominin hiçbir basamağına uygun değildir (%15). Tablodan hareketle B2 seviyesi dinleme/ izleme kazanımlarının 19 adet ile basit anlamaya, 13 adet kazanım ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlamaya uygun olduğu söylenebilir. B2 dil düzeyinin

iceriği dikkate alındığında derinlemesine anlama/çkarımsal anlama basamağının önceki dil seviyelere göre yüksek oranda kazanımla temsil edilmesi anlama derinliğinin arttığını göstermesi bakımından önemlidir.

C1 düzeyi dinleme/ izleme becerisine ilişkin kazanımlarına ilişkin bulgular Tablo 6'da belirtilmektedir.

Tablo 6: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı C1 Düzeyi Dinleme/ İzleme Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	16	36	Detayları Fark Etme	8	50
			Olayların Sırasını Fark Etme	6	38
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	1	6
			Detayları Hatırlama	1	6
Yeniden Organize Etme	3	7	Sınıflandırma	2	67
			Özetleme	1	33
Derinlemesine Anlama (Çkarımsal Anlama)	15	34	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çkarımda Bulunma	8	53
			Ana Fikre Yönelik Çkarımda Bulunma	4	27
			Yazarın Kullandığı Mecazi Dile Yönelik Çkarımda Bulunma	3	20
Değerlendirme	3	7	Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	2	67
			Yeterliği ve Geçerliği Değerlendirme	1	33
Tepki	0		-	-	-
Uygulanabilir Değil	7	16	-	-	-
Toplam	44	100			

83

Tablo 6'ya bakıldığından programın C1 seviyesinde 44 adet dinleme/ izleme kazanımı yer almaktadır. Kazanımların %36 oranında basit anlama, %34 oranında da derinlemesine anlama/ çkarımsal anlama basamağıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu durum C1 seviyesinde kazanımların içeriğinin ve zorluğunun arttığını göstermektedir. C1 seviyesi dinleme/ izleme kazanımlarında yeniden organize etme ve değerlendirme basamağında üçer adet kazanım bulunmaktadır. Bazı dinleme kazanımlarının ise taksonominin hiçbir basamağına uygun olmadığı görülmüştür. Bu kazanımların oranı %16 olarak hesaplanmış ve tabloda "uygulanabilir değil" olarak nitelendirilmiştir. Programın

en üst dil seviyesi olan C1'de de tepki basamağına ait bir kazanıma rastlanmamaktadır. Bu durum dinleme/ izleme kazanımlarının duyuşsal yönden zayıf kaldığı şeklinde değerlendirilmektedir.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda yer alan dinleme/ izleme becerisi kazanımlarının genel görünümüne ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı Dinleme/ İzleme Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi Basamaklarına Göre Genel Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	162	61.5	Detayları Fark Etme	95	59
			Ana Fikirleri Fark Etme	2	1
			Olayların Sırasını Fark Etme	30	18.5
			Karşılaştırmaları Fark Etme	4	2.5
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	4	2.5
			Detayları Hatırlama	26	16
			Neden-Sonuç İlişkilerini Hatırlama	1	0.5
Yeniden Organize Etme	10	4	Sınıflandırma	7	70
			Özetleme	3	30
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	49	19	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	25	51
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	16	33
			Yazarın Kullandığı Mecazi Dile Yönelik Çıkarımda Bulunma	5	10
			Karşılaştırmalara Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	2
			Karakter Davranışlarına Yönelik Çıkarımda Bulunma	2	4
Değerlendirme	12	4.5	Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	9	75
			Yeterliği ve Geçerliği Değerlendirme	3	25
Tepki	0	0	-	-	-
Uygulanabilir Değil	30	11	-	-	-

Toplam	263	100
---------------	------------	------------

Tablo 7 incelendiğinde programın bütün seviyelerinde 162 adet dinleme/ izleme kazanımının bulunduğu anlaşılmaktadır. Kazanımların Barrett Taksonomisi'ne göre dağılımına bakıldığında %61,5'inin basit anlama basamağında olduğu görülmektedir. Basit anlamayı %19 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağı takip etmektedir. Programdaki bütün dinleme/ izleme becerisi kazanımlarında yeniden organize etme ve değerlendirmeye basamağına karşılık gelenlerin birbirine çok yakın oranda çıktıığı görülmektedir. Ancak her iki basamağında sayısal ve yüzdesel dağılımına bakıldığından genel kazanım sayısına oranla düşük oranda kaldığı söylenebilir. Bu durumda dinleme/ izleme kazanımlarının genelinde taksonominin üst düzey basamaklarından biri olan değerlendirmeye boyutunda zayıf olduğu ifade edilebilir. Programın bütün dinleme/ izleme kazanımlarında taksonominin en üst seviyesi olan ve duyuşsal boyut olarak adlandırılan "tepki" basamağında kazanıma rastlanmaması dikkat çekmektedir. Bu durum dinleme/ izleme kazanımlarının duyuşsal boyut yönünden zayıf olduğunu ve daha çok bilişsel boyuta yoğunlaşındığını göstermektedir.

2. Okuma Becerisi Kazanımlarına Yönelik Bulgular

Programda toplam 305 adet okuma becerisine ait kazanım yer almaktadır. Dil düzeylerine göre kazanım dağılımları incelendiğinde ise A1 seviyesinde 51, A2'de 67, B1 düzeyinde 71, B2'de 62 ve C1 seviyesinde 54 adet kazanım bulunmaktadır. Programdaki okuma kazanımları taksonominin önce ana basamaklarına göre sınıflandırılmış ardından her ana basamakta yer alan kazanım, taksonominin ilgili basamağın alt basamağına göre değerlendirilmiştir. A1 düzeyi okuma becerisine yönelik kazanımlara ilişkin ulaşılan bulgular Tablo 8'de sunulmaktadır.

85

Tablo 8: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı A1 Düzeyi Okuma Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	44	86	Detayları Fark Etme	25	57
			Olayların Sırasını Fark Etme	1	2
			Karşılaştırmaları Fark Etme	1	2
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	2	5
			Detayları Hatırlama	15	34
Yeniden Organize Etme	0	-	-	-	-
Derinlemesine Anlama	1	2	Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	100

(Çıkarımsal Anlama)					
Değerlendirme	1	2	Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	1	100
Tepki	0	-	-	-	-
Uygulanabilir Değil	5	10	-	-	-
Toplam	51	100			

Tablo 8'e bakıldığında kazanımların Barrett Taksonomisi'ne göre dağılıminin %86 ile basit anlama basamağında yoğunlaştiği görülmektedir. Bu basamaktaki kazanımlarda kendi içinde %57 seviyesinde bir oranla detayları fark etme basamağında yığıldığı, bu alt basamağı %34 ile detayları hatırlamanın 1 takip ettiği anlaşılmaktadır. Basit anlamayı %2 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama ve değerlendirme basamağı takip etmektedir. Bu basamaklarda birer adet kazanım yer almaktadır. Bazı okuma kazanımlarının ise taksonominin hiçbir basamağına uygun olmadığı belirlenmiştir (%10).

A2 düzeyi okuma becerisi kazanımlarına yönelik bulgular Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı A2 Düzeyi Okuma Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	51	76	Detayları Fark Etme	36	70
			Ana Fikirleri Fark Etme	1	2
			Olayların Sirasını Fark Etme	3	6
			Karşılaştırmaları Fark Etme	1	2
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	1	2
			Detayları Hatırlama	8	16
			Neden-Sonuç İlişkilerini Hatırlama	1	2
Yeniden Organize Etme	1	1.5	Özetleme	1	100
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	9	13	Metni Destekleyici Detайлara Yönelik Çıkarımda Bulunma	5	55.5
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	4	44.5
Değerlendirme	1	1.5	Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	1	100

Tepki	0		-	-	-
Uygulanabilir Değil	5	8	-	-	-
Toplam	67	100			

Tablo 9'a göre programın A2 seviyesinde 67 adet okuma kazanımı yer almaktadır. Bu kazanımların %76'sı basit anlama basamağına karşılık gelmektedir. Bu basamaktaki kazanımlarda kendi içinde %70 seviyesinde detayları fark etmeye yoğunlaşmaktadır. Basit anlamayı %13 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağı takip etmektedir. Bu basamağa ait kazanımlar kendi içinde metni destekleyici detaylara yönelik çıkarımda bulunma ve ana fikre yönelik çıkarımda bulunma alt basamağına dağılmaktadır. Bazı okuma kazanımlarının ise taksonominin hiçbir basamağına uygun olmadığı görülmüştür (%8). Tepki basamağında bir kazanıma bu dil düzeyinde rastlanmamaktadır.

B1 düzeyi okuma becerisine ait kazanımlardan elde edilen bulgular Tablo 10'da belirtilmektedir.

Tablo 10: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı B1 Düzeyi Okuma Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	49	69	Detayları Fark Etme	39	80
			Olayların Sırasını Fark Etme	4	8
			Karşılaştırmaları Fark Etme	2	4
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	2	4
			Detayları Hatırlama	2	4
Yeniden Organize Etme	1	1	Özetleme	1	100
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	12	17	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	7	58.33
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	4	33.33
			Yazarın Kullandığı Mecazi Dile Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	8.33
Değerlendirme	2	3	Yeterliği ve Geçerliği Değerlendirme	2	100
Tepki	0	0	-	-	-
Uygulanabilir Değil	7	10	-	-	-
Toplam	71	100			

Tablo 10 incelendiğinde B1 seviyesindeki 71 okuma kazanımının %69 oranında basit anlama basamağıyla ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu basamaktaki kazanımlar kendi içinde %80'lik bir oranla detayları fark etme basamağında yoğunlaşmakta bu alt basamağı %8 ile olayların sırasını fark etme alt basamağı takip etmektedir. Basit anlama basamağını %17 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağı izlemektedir. Taksonominin hiçbir basamağı ile ilişkilendirilemeyen kazanım oranı ise %10 'dur. Bu dil düzeyinde de tepki basamağına yönelik bir kazanımın bulunmadığı dile getirilebilir.

B2 düzeyinde okuma becerisine ait kazanımlara yönelik bulgular Tablo 11'de ifade edilmektedir.

Tablo 11: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı B2 Düzeyi Okuma Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	29	47	Detayları Fark Etme	22	76
			Ana Fikirleri Fark Etme	1	3.5
			Olayların Sırasını Fark Etme	3	10
			Karşılaştırmaları Fark Etme	2	7
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	1	3.5
Yeniden Organize Etme	1	2	Özetleme	1	100
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	17	27	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	11	65
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	4	23
			Yazarın Kullandığı Mecazi Dile Yönelik Çıkarımda Bulunma	2	12
Değerlendirme	6	10	Hayal ve Gerçeği Değerlendirme	1	16.5
			Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	4	67
			Yeterliği ve Geçerliği Değerlendirme	1	16.5
Tepki	0	-	-	-	-
Uygulanabilir Değil	9	14	-	-	-
Toplam	62	100			

Tablo 11'de B2 seviyesine ait 62 okuma kazanımının %47 oranında basit anlamada yoğunlaştığı görülmektedir. Bu basamaktaki kazanımlarda kendi içinde %76 seviyesinde bir oranla detayları fark etmede yiğildiği anlaşılmaktadır ve bu alt basamağı %10 ile olayların sırasını fark etme alt basamağı takip etmektedir. Basit anlamayı %27 ile derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağı takip etmektedir. Bu basamağa ait kazanımlar kendi içinde çoğunlukla metni destekleyici detaylara yönelik çıkarımda bulunma alt basamağında yer almaktadır. Bu basamakta yeniden organize etme basamağına ait sadece 1 kazanım yer alırken değerlendirmeye ait 6 kazanım bulunmaktadır. Bazı okuma kazanımlarının ise taksonominin hiçbir basamağına uygun olmadığı görülmüştür (%14).

C1 düzeyindeki okuma becerisi kazanımlarıyla ilişkili bulgular Tablo 12'dedir.

Tablo 12: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı C1 Düzeyi Okuma Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin Basamaklarına Göre Dağılımı

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	18	33	Detayları Fark Etme	14	78
			Olayların Sırasını Fark Etme	1	5.50
			Karşılaştırmaları Fark Etme	2	11
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	1	5.50
Yeniden Organize Etme	1	2	Özetleme	1	100
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	23	43	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	18	78.33
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	4	17.33
			Yazarın Kullandığı Mecazi Dile Yönelik Çıkarımda Bulunma	1	4.33
Değerlendirme	3	5	Hayal ve Gerçeği Değerlendirme	1	33
			Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	2	67
Tepki	0	-	-	-	-
Uygulanabilir Değil	9	17	-	-	-
Toplam	54	100			

Tablo 12'ye göre programda C1 seviyesinde 54 okuma kazanımı yer almaktadır. Bu kazanımların %43'ü derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağıyla ilişkilidir. Söz konusu basamaktaki kazanımlar kendi içinde incelediğinde metni destekleyici detaylara

yönelik çıkarımda bulunma alt basamağındaki oran dikkat çekmektedir (%78,33). Derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağını %33 ile basit anlama takip etmektedir. Basit anlamadaki kazanımlar daha çok detayları fark etme alt basamağında yoğunlaşmıştır (%78). Taksonomiyle ilişkilendirilemeyen kazanımların oranı bu dil düzeyinde %17'dir. Tepki basamağına yine bu seviyedeki kazanımlarda da rastlanmamaktadır.

Programda yer alan okuma becerisi kazanımlarının geneline yönelik bulgular Tablo 13'te belirtilmektedir.

Tablo 13: "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı Okuma Becerisi Kazanımlarının Barrett Taksonomisi Basamaklarına Göre Dağılımı"

Ana Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran	Alt Basamak Adı	Kazanım Sayısı	Yüzdelik Oran
Basit Anlama	191	62.5	Detayları Fark Etme	136	71.5
			Ana Fikirleri Fark Etme	2	1
			Olayların Sırasını Fark Etme	12	6.5
			Karşılaştırmaları Fark Etme	8	4
			Neden-Sonuç İlişkilerini Fark Etme	7	3.5
			Detayları Hatırlama	25	13
			Neden-Sonuç İlişkilerini Hatırlama	1	0.5
Yeniden Organize Etme	4	1.5	Özetleme	4	100
Derinlemesine Anlama (Çıkarımsal Anlama)	62	20.5	Metni Destekleyici Detaylara Yönelik Çıkarımda Bulunma	41	66
			Ana Fikre Yönelik Çıkarımda Bulunma	17	27.5
			Yazarın Kullandığı Mecazi Dile Yönelik Çıkarımda Bulunma	4	6.5
Değerlendirme	13	4	Gerçekleri, Fikirleri ve İnançları Değerlendirme	8	61.5
			Yeterliği ve Geçerliği Değerlendirme	3	23
			Hayal ve Gerçeği Değerlendirme	2	15.5
Tepki	0	0	-	-	-
Uygulanabilir Değil	35	11.5	-	-	-
Toplam	305	100	-	-	-

Tablo 13 incelediğinde programda toplam 305 okuma kazanımı yer almaktadır. Kazanımların %62,5'i basit anlama basamağındadır. Bu basamaktaki kazanımların kendi içindeki dağılımı incelendiğinde fark etmede bir yiğilmanın olduğu anlaşılmaktadır. Basit anlamayı %20,5 ile "derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağı takip etmektedir. Dinleme/ izleme becerisine ait kazanımlarda olduğu gibi okuma becerisine ait kazanımların genelinde de taksonominin üçüncü basamağına çok fazla yer verilmemiği söylenebilir. Taksonomide dördüncü basamak olan "değerlendirme" basamağı kazanımlar açısından düşünüldüğünde önemli bir basamaktır fakat okuma becerisinde de bu basamak çok fazla yer almamaktadır. Düzeylere göre incelenen tablolarda da tespit edildiği üzere her düzeyde taksonominin hiçbir basamağına uygun olmayan kazanımların olduğu belirlenmiştir. Bu kazanımların genel okuma becerisi kazanımlarındaki oranının %11,5 olduğu dile getirilebilir. Programda yer alan okuma kazanımlarında taksonominin en üst seviyesi olan ve duyuşsal boyut olarak adlandırılan tepki basamağına yönelik kazanım bulunmamaktadır. Bu durum dinleme/ izleme kazanımlarında olduğu gibi okuma kazanımlarında da duyuşsal boyutun zayıf olduğunu ve daha çok bilişsel boyuta yoğunlaşıldığını göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı anlama kazanımlarının Barrett Taksonomisi'nin basamaklarına göre incelenmesi ve kazanımların taksonominin ana ve alt basamaklarına göre tasnif edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar söyle ifade edilebilir:

Programdaki anlama kazanımların Barrett Taksonomisi'nin basamaklarına eşit dağılım göstermediği anlaşılmaktadır. Dinleme/ izleme ve okuma becerisinde taksonominin birinci basamağı olan basit anlama yoğun bir şekilde görülmektedir. Bu durum temel seviyelerde uygun olmakla birlikte dil düzeyi yükseldikçe basit anlamaya ilişkin kazanımların azalması beklenmektedir. Bu durum Emre'nin (2020) Bloom Taksonomisi'ne göre program kazanımlarını incelediği yaptığı çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Programdaki anlama kazanımlarının Bloom Taksonomisi'nin üst düzey basamaklarıyla ilişkili çok fazla kazanımın yer almadığı tespit edilmiştir. Barrett Taksonomisi'nin ikinci basamağı olan yeniden organize etmeye programdaki dinleme/ izleme becerisine ait kazanımlarda %4 oranında yer verilirken okuma becerisine ait kazanımlarda bu oran %1,5 'tir. Ayrıca dinleme/ izleme becerisinde bu basamağın alt bileşenlerinden sınıflama ve özetlemeyle ilişkili kazanımlar bulunurken okuma becerisinde sadece özetleme alt basamağının varlığı dikkat çekmektedir. Derinlemesine anlama/ çıkarımsal anlama basamağı dinleme/ izleme ve okuma becerisinde yakın oranlarda görülmektedir. Her iki beceri içinde dil seviyesi yükseldikçe bu basamakta düzenli bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Değerlendirme basamağı dinleme/ izleme ve okuma becerisinin A1 ve A2 seviyesinde sadece birer kazanımla karşılaşmaktadır. Bu basamağın her iki becerinin diğer seviyelerinde de çok fazla görülmediği tespit edilmiştir. Barrett Taksonomisi'nde "değerlendirme" basamağı öğrencilerin metni farklı açılardan değerlendirmelerini hedeflemektedir. Ancak programda yer alan anlama kazanımlarında

değerlendirme basamağına karşılık gelen kazanıma çok fazla rastlanmamaktadır. Taksonominin beşinci ve son basamağı olan tepki duyuşsal alana yönelik bir içeriğe sahiptir. Bu yüzden taksonominin en önemli basamağı olarak nitelendirilebilir. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı özelinde tasnifi yapılan anlama kazanımları incelendiğinde tepki basamağına karşılık gelen bir kazanıma rastlanmamaktadır. Bu durum programın anlama kazanımlarının duyuşsal açıdan geliştirilmeye ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla programdaki anlama kazanımlarının bilişsel boyutta kaldığı anlaşıldığı ifade edilebilir.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı anlama kazanımları, Barrett Taksonomisi'nin basamaklarına göre tasnif edilirken bu basamaklarla uyuşmayan kazanımların olduğu anlaşılmıştır. Bu kazanımlar, çalışma kapsamında "uygulanabilir değil" olarak adlandırılmıştır. Programın dinleme/ izleme becerisi kazanımlarında 30, okuma becerisi kazanımlarında 35 olmak üzere toplam 65 tane kazanım "uygulanabilir değil" şeklinde etiketlenmiştir. Bu kazanımların bütün anlama kazanımlarına oranı ise %11'dir

Bu araştırmada ulaşılan sonuçların alanyazında konuya ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla benzerliği dikkat çekmektedir. Koyuncu (2021) tarafından yapılan çalışmada programın A1 ve A2 seviyesi dinleme kazanımları Barrett Taksonomisi'ne göre incelenmiş ve incelenen kazanımların genellikle alt basamaklarda yoğunlaşlığı saptanmıştır. Programdaki anlama kazanımların taksonomi basamaklarına göre dağılımı ile Sallabaş (2023) tarafından incelenen ve yabancı öğrencilere Türkçe öğretme alanında kullanılan ders 92 kitabındaki soruların taksonomideki karşılığı benzerlik göstermektedir. İncelenen soruların daha çok alt basamaklarda yoğunlaşlığı seviye artsa bile üst basamakları yansitan çok fazla soruya yer verilmediği vurgulanmaktadır. Ayrıca bu iki çalışma sonucunun benzerliği önem arz etmektedir. Bunun en önemli sebebi ise Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'ndan hareketle hazırlanacak materyallerde yer alacak sorularında daha çok temel bilişsel düzeylerde olacağını göstermesidir. Çünkü hazırlanacak materyaller ve bu materyallerde yer verilecek metin ve sorular kazanımlara dayanacaktır. Bu sebeple de sorularda üst bilişsel ve duyuşsal yönün eksikliği ortaya çıkacaktır. Bozkırlı ve Cömert Bayrak'ın (2023) çalışma sonuçları da yine aynı şekilde belirtilen araştırma sonuçlarıyla benzerdir. Bozkırlı ve Cömert Bayrak (2023) merkezi sınav sorularının Barrett Taksonomisi'ne göre alt basamaklara denk geldiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer bu sonuçlardan hareketle programdaki anlama kazanımlarının ve öğretmenlerin metinlerden hareketle sorduğu soruların veya ders kitaplarındaki anlama sorularının büyük bir bölümü basit anlama aşamasında kalmaktadır. Bu durumda basit anlama dışında üst bilişsel ve duyuşsal becerilerin gelişimine yönelik yapılacak çalışmalarda eksiklik olduğunu göstermektedir. Bu anlamda Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı esas alınarak hazırlanacak her türlü ders materyalinde anlama kazanımlarının bilişsel ve duyuşsal boyutları eşit olarak içermemiği hatta Barrett Taksonomisi'ne göre duyuşsal boyuta yönelik bir kazanım bulunmadığı dikkate alınmalı ve hazırlanacak materyaller bu eksiklik göz önünde bulundurularak duyuşsal boyutu içeren içerikler oluşturulmalıdır.

Programın güncellenme durumunda duyuşsal boyutla ilişkilendirilebilecek kazanımlara yer verilmesi sağlanmalıdır. Yapılan bu araştırmada Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'nda sıralanan anlama kazanımları, Barrett Taksonomisi'ne göre değerlendirilmiştir. Farklı araştırmacılar tarafından bu araştırmanın sunduğu bakış açısından hareketle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ve taksonomi üzerine çeşitli konular çerçevesinde yeni çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. vd. (2018). *Öğrenme öğretim ve değerlendirme ile ilgili bir sınıflama* (D. A. Özçelik. Türk, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Balci, M. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel kavramlar. Develi, H. (Ed.), *Uygulamalı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı I. cilt*. İstanbul: Kesit Yayıncıları.
- Balci, M. ve Melanlioğlu, D. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı üzerine. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KUSBD)*, 10 (2), 173-198.
- Bozkırlı, A. T. ve Cömert Bayrak, Ö. (2023). Hollanda'da uygulanan VWO merkezi Türkçe sınavının Barrett taksonomisinin basamakları doğrultusunda incelenmesi. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken* 15(2).
- Clymer, T. (1968). What is reading? Some current concepts. İçinde H. M. Robinson, & H. G. Richey (Eds.), *Innovation and change in reading instruction: The sixty-seventh yearbook of the national society for the study of education part II* (pp. 7-29). Chicago: The National Society for The Study of Education.
- Çakmakçı, E. (2020). *İlkokul sınıf öğretmenlerinin metinlerden ürettikleri soruların barret taksonomisine göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul.
- Emre, K. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programının yenilenmiş bloom taksonomisine göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Kaldırım, A. (2020). *Barrett taksonomisine dayalı öğretim programı'nın 7. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Melanlioğlu, D. (2017). Dil öğretiminde metin ve metin secimi. Develi, H. (Ed.), *Uygulamalı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı I. cilt* (s. 111-187). İstanbul: Kesit Yayıncıları.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman incelemeye yöntemi*. Ankara: Pegeö Akademi.
- Pearson, P. D. (2009). The roots of reading comprehension. In S. E. Israel, & G. G. Duffy (Eds.), *Handbook of research on reading comprehension* (3-31).
- Pilav, S. ve Oğuz, M. M. (2013). Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (3) 2, 16-30.
- Sallabaş, F. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki okuma metinlerine ait soruların incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 449-469.

TMV (Türkiye Maarif Vakfı) (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programı*. İstanbul: Maarif Yayınları.

Yıldırım, K. (2012). Öğretmenlerin öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini değerlendirmede kullanabilecekleri bir sistem: barrett taksonomisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (18), 45-58

Yüceer, D. (2022). Türkçe öğretiminde soru hazırlamada yararlanılabilecek iki Taksonomi: Bloom ve Barrett taksonomisinin karşılaştırılmalı incelemesi. *Okuma Yazma Eğitim Araştırmaları*, 10(1), 67-84.